LAROUSSE

PRIMA MEA ENCICLOPEDIE

Istoria

Enciclopedia RAO

Philippe Schuwer şi Dan Grisewood
au creat această colecţie.
Dominique Joly, istoric, a scris această carte.
Odette Dénommée a coordonat această ediţie.
Anne Boyer a condus echipa de ilustratori:
Simone Boni, Paolo Csabianca, Francesca D'Ottavi, Louis R. Galante,
Marc Lagarde, Florence Mc Kenzie, Barry Mitchell,
Lorenzo Pieri, François Pichon, Paola Ravaglia, Étienne Souppart, Valérie Stetten,
şi a realizat macheta.
Anne Maignant a adunat documentaţia,
asistată de Diane Ladjouzi.
Anca Volceanov a tălmăcit această carte
din limba franceză.

PRIMA MEA ENCICLOPEDIE

GRUPUL EDITORIAL RAO
ENCICLOPEDIA RAO

GRUPUL EDITORIAL RAO
ENCICLOPEDIA RAO
P.O. Box 2-124 Bucureşti, ROMÂNIA

L'Histoire
Ma première encyclopédie – Larousse
Copyright © Larousse, 1993. Tous droits réservés.
Illustrations Larousse/Grisewood
& Dempsey Ltd. 1993.

Copyright © 1996
Enciclopedia RAO
pentru versiunea în limba română

ISBN 973-97763-3-7

Istoria

Enciclopedia RAO

Istoria studiază vremurile trecute. Acest cuvînt vine din limba greacă, unde înseamnă „anchetă“. Ca niște adevărați detectivi, istoricii examinează toate indiciile: arme, monumente, texte... pentru a reconstitui viața oamenilor care-au trăit înaintea lor.

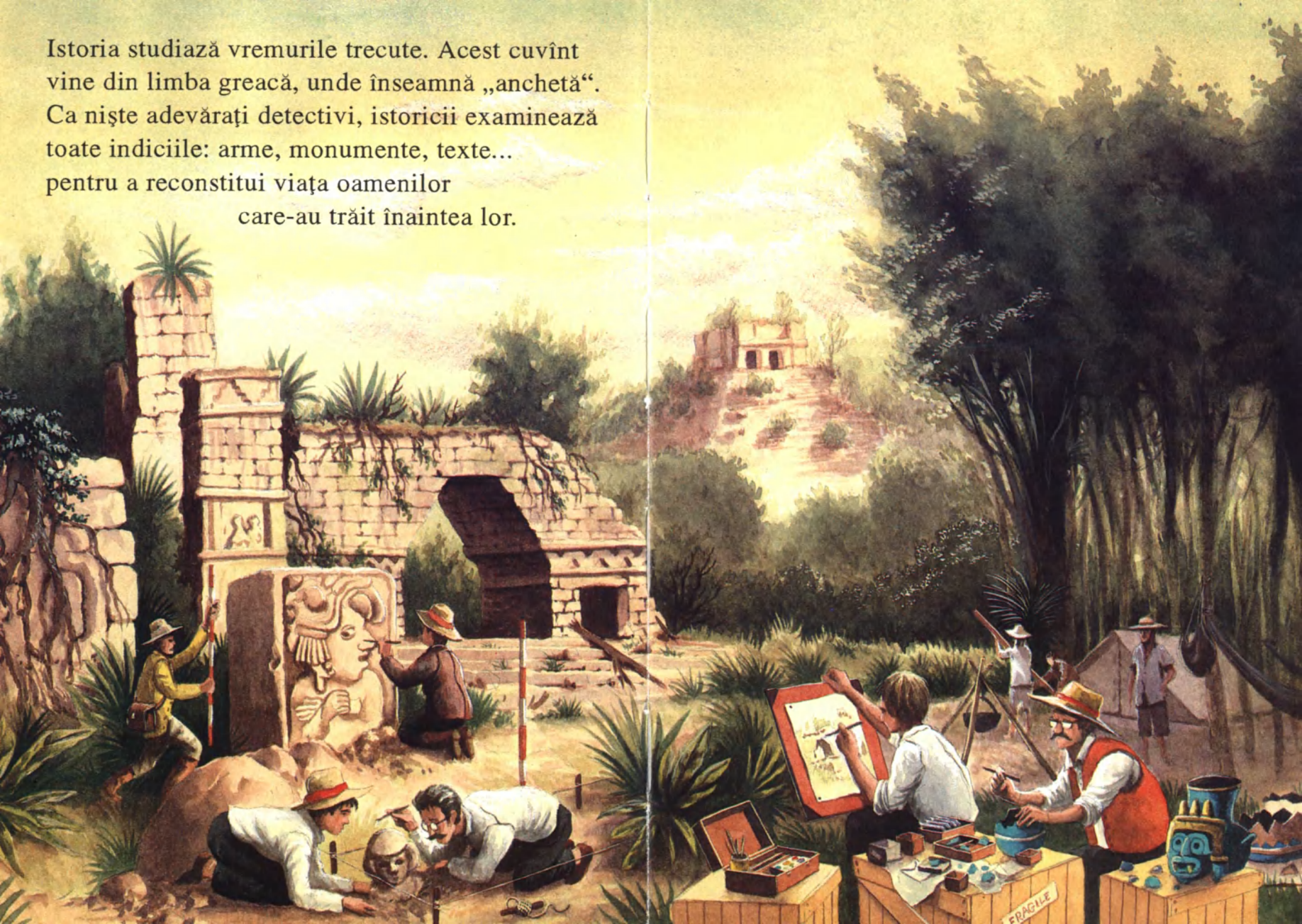

Să intrăm în această carte

PREISTORIA

Primii oameni 10
Arme de vînătoare 12
Primele sate 14
Ştiaţi că 16

ANTICHITATEA

Inventarea scrisului 18
Evreii 20
În India antică 22
În Egipt 24
Faraonul Egiptului 26
În Grecia 28
Zeii greci 30
Imperiul Roman 32
Viaţa în Roma antică 34
Creştinismul 36
Ştiaţi că 38

EVUL MEDIU

Invaziile barbare 40
Imperiul Bizantin 42
Musulmanii 44
Vikingii 46
Cetatea 48
Cavalerii 50
Biserica 52
Oraşele 54
Ştiaţi că 56

ÎN JURUL LUMII

Marile descoperiri geografice 58
China şi împăraţii săi 60
Japonia samurailor 62
India şi împăraţii săi 64
Regatul Beninului 66
În Arctica 68
Aztecii 70
Polinezienii 72
Ştiaţi că 74

EPOCA MODERNĂ

Renaşterea 76
Regi europeni 78
În Rusia 80
În Australia 82

Noii americani 84
Statele Unite 86
Sclavii 88
Revoluţia Franceză 90
Ştiaţi că 92

ERA UZINELOR
Aburul şi cărbunele 94
Primele trenuri 96
Pionierii 98
Automobilul şi avionul 100
Confortul şi sănătatea 102
Revoluţiile 104
Cele două Războaie Mondiale 106
Ştiaţi că 108

ASTĂZI
Cucerirea Cosmosului 110
Progresul tehnic 112
Noua ordine mondială 114

Cîteva date şi Să căutăm de la A la Z 116

Preistoria

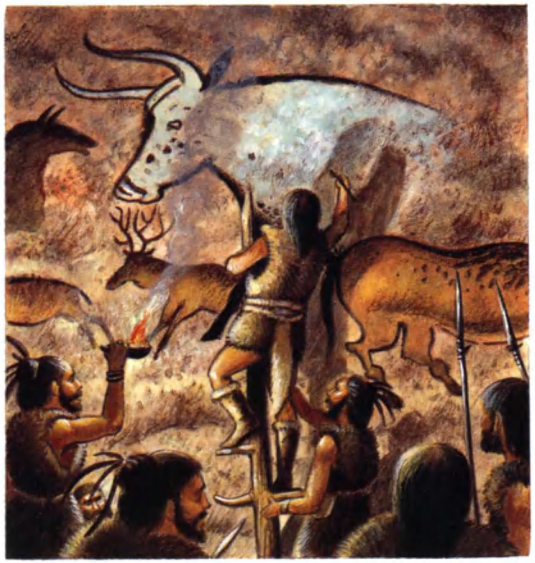

Primii oameni

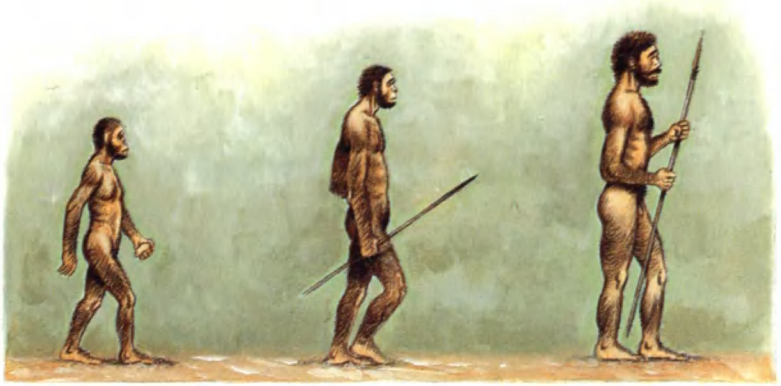

Acum mai bine de patru milioane de ani,
apar pe Pământ primii oameni.
Treptat, aceştia se ridică în poziţie verticală
şi învaţă să se ţină pe două picioare.

Îşi folosesc mîinile
pentru a făuri unelte
din piatră. Umblă fără
veşminte şi dorm noaptea
în adăposturi.
Se adună în grupuri
pentru a-şi căuta
hrana în mijlocul naturii
sălbatice.

primele unelte

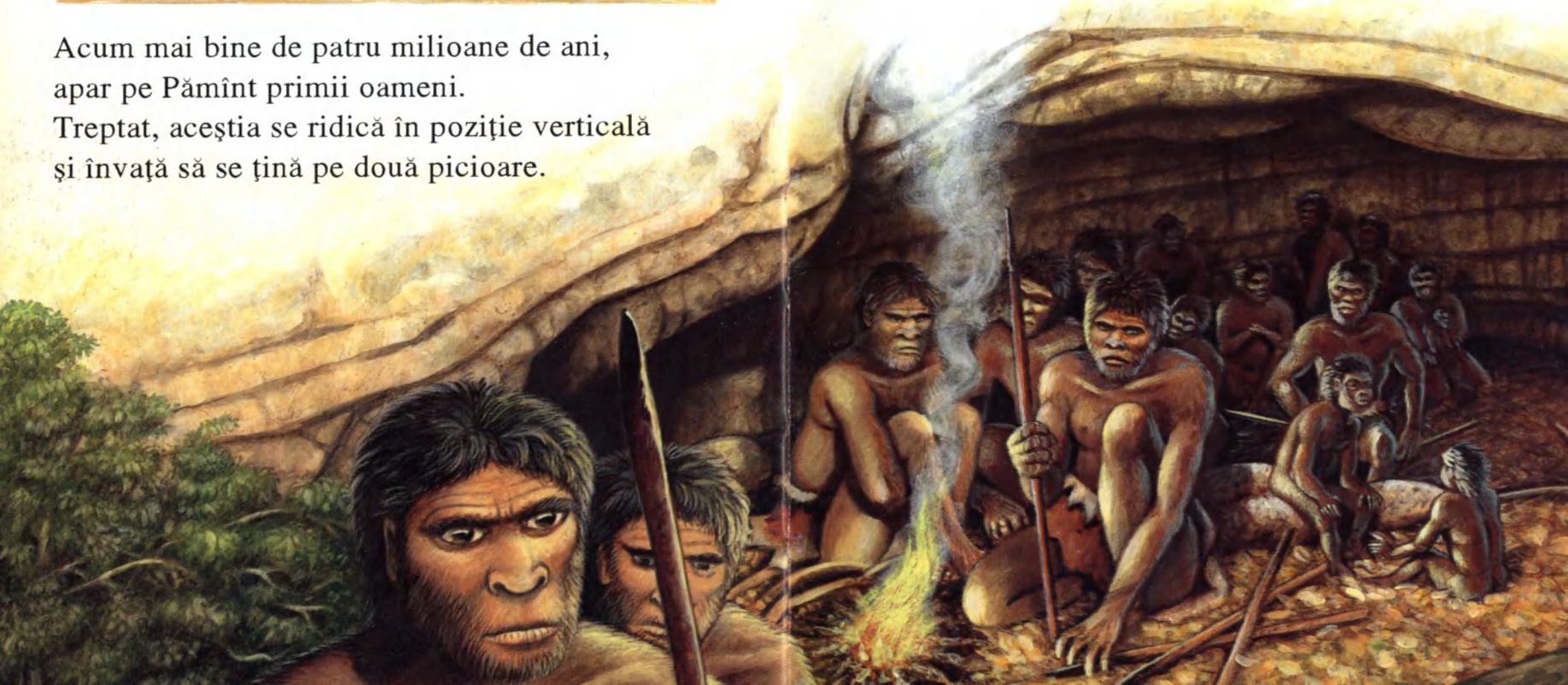

Arme de vînătoare

Descoperind focul, oamenii învaţă să se încălzească, să-şi facă lumină, să-şi frigă alimentele şi să ţină fiarele la distanţă. Vînătoarea le ia foarte mult timp şi îi obligă să se deplaseze pe distanţe mari. Colibele lor de lemn, acoperite cu piei de animale, sînt uşor de demontat. Din oase, lemn şi piatră, îşi făuresc unelte şi arme din ce în ce mai eficiente.

lampă de piatră

ac de os

harpon de os

păstrarea focului

Primele sate

rîşniţă de piatră

topor din piatră şlefuită

vas de pămînt

Acum opt mii de ani, apariţia creşterii animalelor şi apoi a agriculturii schimbă din temelii viaţa oamenilor. Pentru a rămîne lîngă ogoarele lor şi pentru a-şi păzi animalele, ei se statornicesc şi întemeiază sate. Casele, construite din lut, lemn şi paie, adăpostesc mai multe familii fiecare.

pietre uriaşe aşezate în cerc sau cromleh

Oamenii ţes lînă pentru a-şi face veşminte, modelează oale, farfurii de lut şi încep să prelucreze metalul.
De ce vor fi ridicat ei aceste uriaşe alcătuiri de piatră ce mai pot fi văzute şi astăzi? Pentru a-şi cinsti zeii, fără îndoială.

Ştiaţi că...

Se crede că primii oameni au apărut în Africa, acum aproximativ patru milioane de ani.

Niciodată oamenii n-au văzut vreun dinozaur viu. Dinozaurii au dispărut cu milioane de ani înainte de apariţia primilor oameni!

Pentru a confecţiona o piatră cioplită, unealta universală a oamenilor preistorici, sînt necesare cam o sută de lovituri.

Oamenii din această epocă sînt, de asemenea, mari artişti. Ei gravează, sculptează şi pictează animale pe pereţii peşterilor.

Unul dintre primele animale domesticite de om este cîinele.

Antichitatea

Inventarea scrisului

una din cele mai vechi tăbliţe de lut

Mesopotamia, aflată la răscrucea dintre Europa şi Asia, este scăldată de două fluvii, Tigru şi Eufrat. Este o regiune fertilă, foarte prielnică pentru grîu. Pe aceste meleaguri se statornicesc unele popoare, care încep să facă negoţ şi se îmbogăţesc. Negustorii îşi ţin socotelile încrustînd semne micuţe pe tăbliţe de lut. Astfel a inventat omul scrisul, acum mai bine de cinci mii de ani. Apare o nouă meserie, aceea de scrib (cel ce scrie pentru alţii).

Oraşele sînt înconjurate cu ziduri înalte, împodobite cu animale, zeii protectori ai oraşului. Iată-le pe pagina din dreapta, la Babilon.

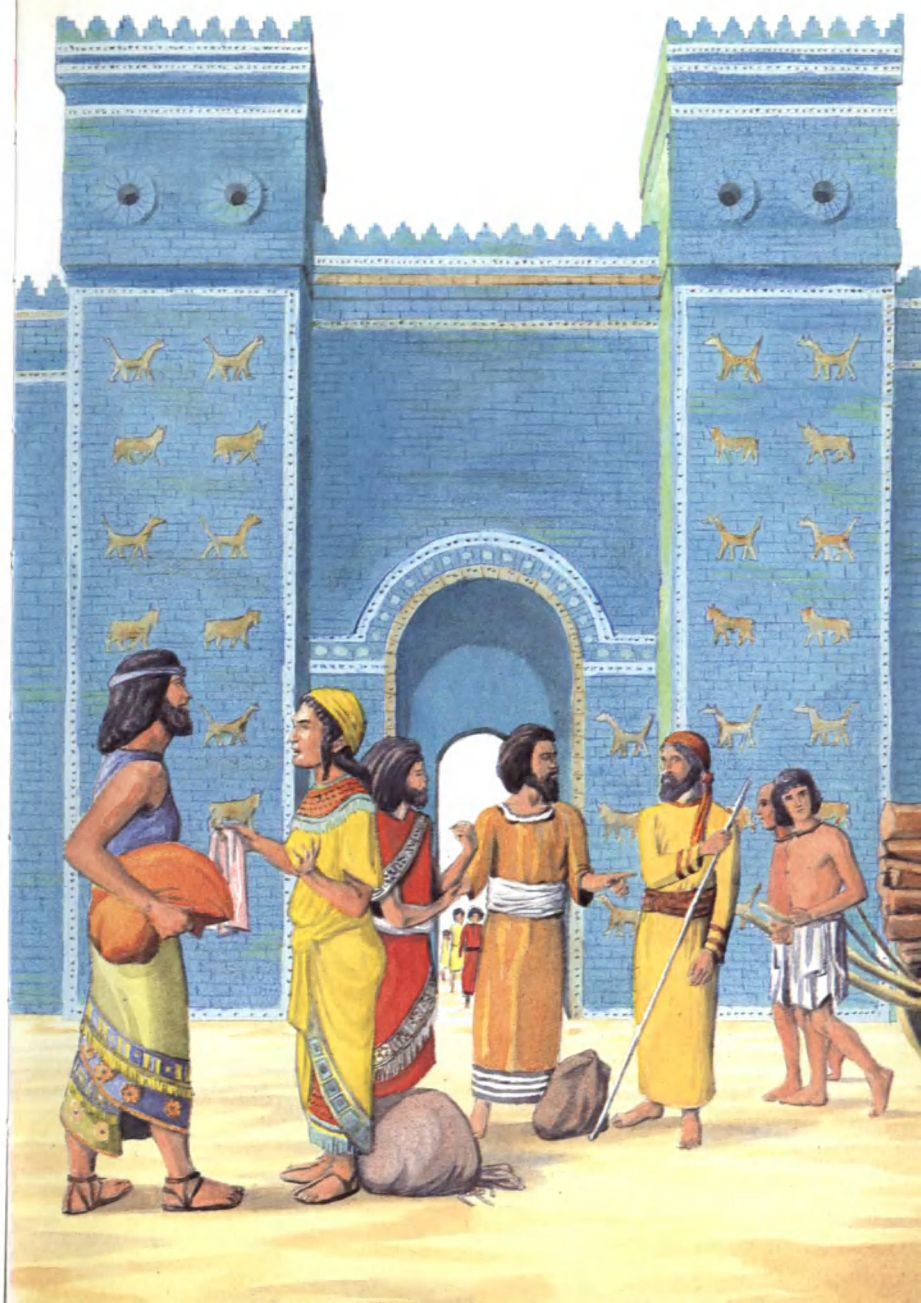

Evreii

Evreii trăiesc organizaţi în triburi şi părăsesc Mesopotamia în căutare de noi pămînturi pe care să se stabilească: sînt nomazi.
Vor ajunge în Egipt, de unde vor pleca din nou pentru a întemeia, în Palestina, regatul Israel, cu capitala la Ierusalim.

Spre deosebire de toţi vecinii lor, evreii se închină unui singur zeu. Duc cu ei, în peregrinările lor, pietre mari pe care sînt gravate legile zeului lor.

Aceste table de piatră sînt păstrate într-un cufăr de lemn scump, numit Chivotul legii.

În India antică

Locuitorii Indiei nu au toţi aceeaşi religie. Hinduşii, cei care practică hinduismul, se scaldă în Gange pentru a se purifica. Pentru ei, acest fluviu este sfînt. De asemenea, se închină zeilor lor în temple împodobite cu numeroase statui. Hinduşii cred că, înainte de a se naşte, au mai trăit alte vieţi.

Budismul este o altă religie întîlnită în India. El este propovăduit de către Buddha, al cărui nume înseamnă „Prealuminatul". Prin meditaţie, Buddha arată cum se poate ajunge la înţelepciune. Această nouă religie se răspîndeşte şi cucereşte întreaga Asie de sud-est.

În Egipt

Egiptul este un deşert străbătut de un fluviu uriaş, Nilul. Egiptenii se stabilesc pe malurile Nilului. Aici, ei cultivă grîul şi orzul, ce servesc la prepararea pîinii şi a berii, precum şi inul, folosit la fabricarea ţesăturilor.

Corăbii cu pînze şi cu vîsle lungi transportă oamenii şi mărfurile.
În mlaştini se vînează păsări sălbatice cu bumerangul sau cu arcul. Tot acolo creşte papirusul, a cărui tulpină serveşte la fabricarea hîrtiei. Imperiul Egiptean este foarte puternic timp de aproape trei mii de ani.

Faraonul Egiptului

Egiptenii se închină mai multor zei, care sînt uneori reprezentaţi cu capete de animale. Ei cred că şi faraonul, regele lor, este zeu. Pentru el, construiesc piramide gigantice sau morminte săpate în munte. Aşază în aceste morminte lucruri de preţ.

Însemnele puterii faraonului sînt sceptrul şi biciul pe care le ţine în mîini, barba falsă prinsă de bărbie, vulturul şi cobra aşezate pe frunte.

Piramida lui Keops este cea mai înaltă dintre toate.

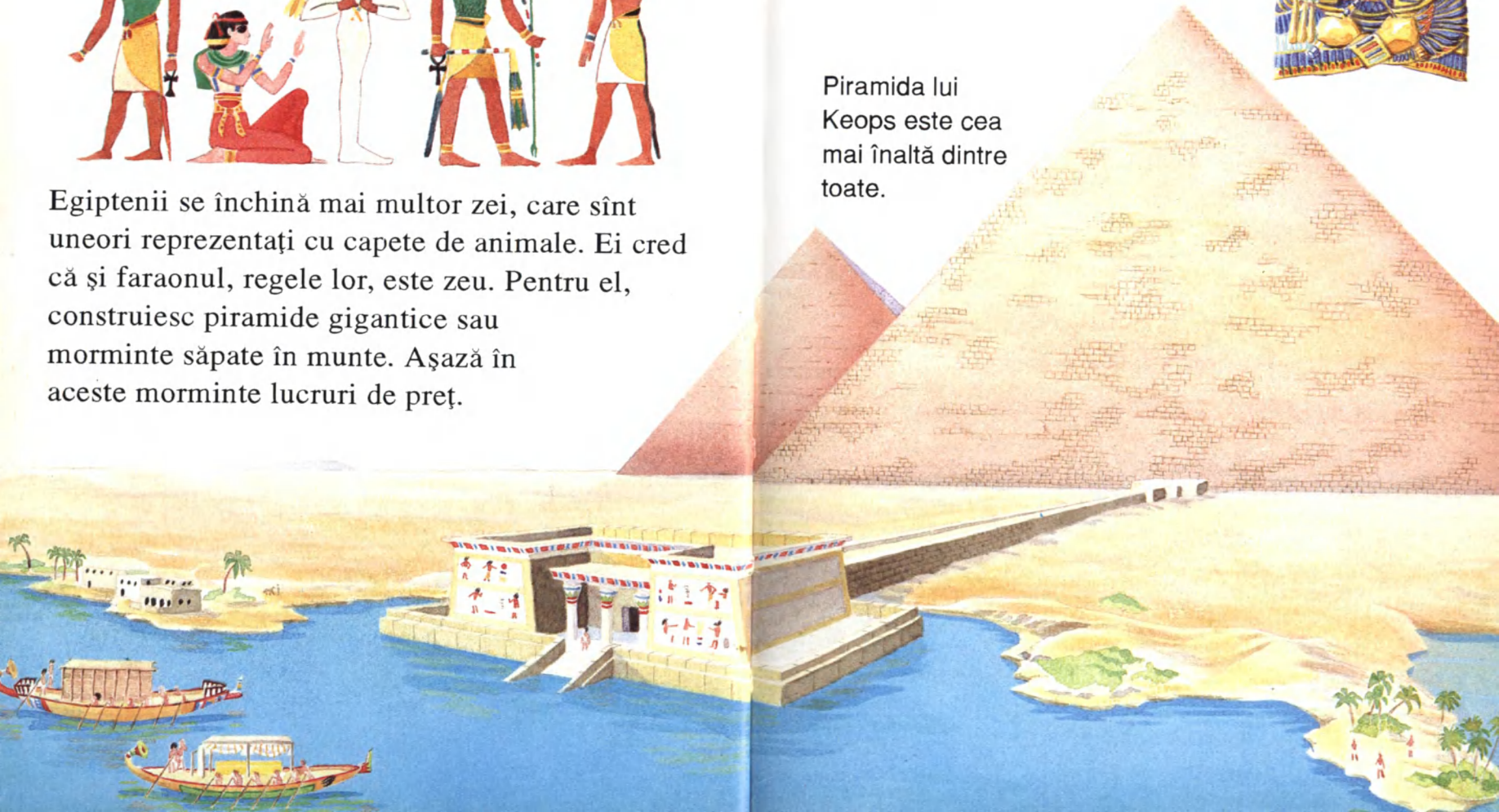

În Grecia

În Grecia, terenurile fertile sînt rare, dar
marea e mereu aproape! Încă de la începuturi,
grecii, care sînt buni marinari, pleacă
să facă negoţ şi să întemeieze
cetăţi pe coastele Mediteranei.
Ei fac schimb de produse:
vin, ulei, vase,
bijuterii pentru grîu,
lemn şi fildeş...

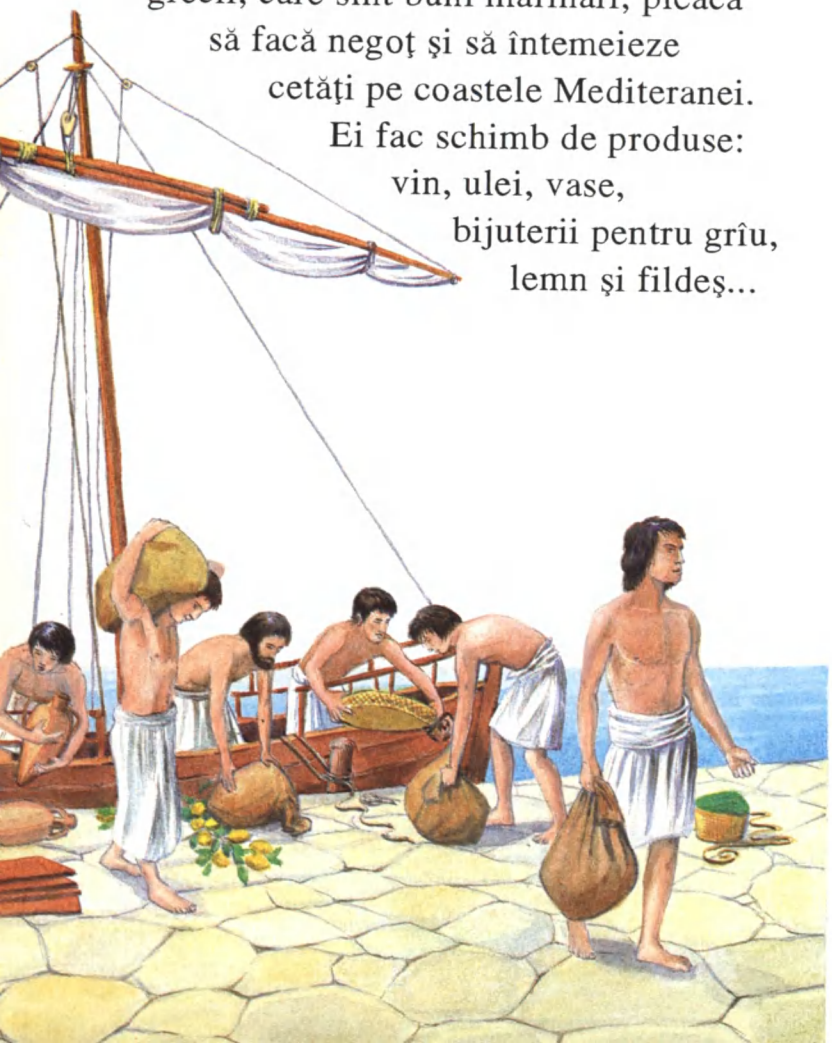

Acum două mii cinci sute de ani,
Atena era cea mai frumoasă
dintre cetăţile greceşti.
Templul său de
marmură, împodobit cu
coloane, se vedea de
departe!

Zeii greci

flacon de ulei

strigil

Pentru a-l preamări pe Zeus, cel mai puternic dintre zeii grecilor, din patru în patru ani se adună la Olympia, la jocuri, cei mai buni atleţi. Acestea sînt Jocurile Olimpice, care există şi astăzi.
La ele participă pînă şi copiii!

aruncarea discului

Înaintea probei, atletul îşi unge trupul cu ulei. Apoi şi-l curăţă, frecîndu-l cu un strigil. Învingătorul este răsplătit cu o cunună împletită din ramuri de măslin.

alergarea unui războinic înarmat

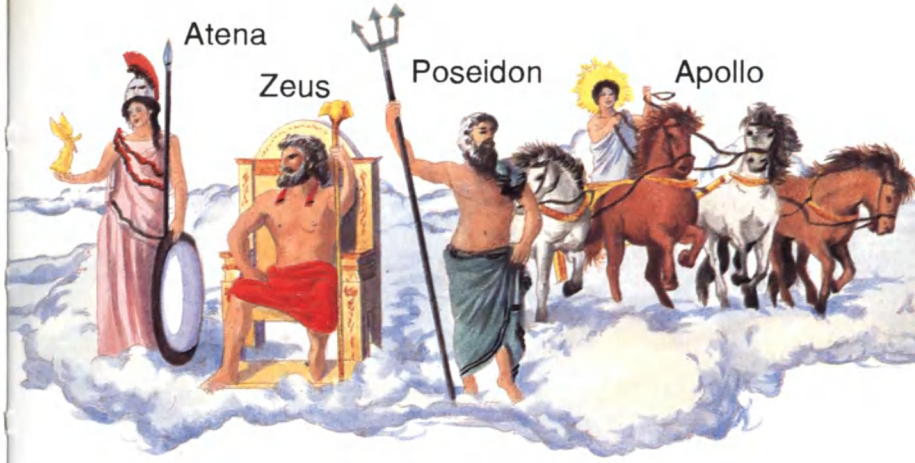

mască

Vieţile zeilor sînt povestite şi în cursul unor spectacole jucate în teatre în aer liber.
Actorii poartă măşti.
Spectatorii sînt aşezaţi pe bănci de piatră.

Imperiul Roman

În fruntea soldaţilor săi, generalul roman defilează pe străzile Romei pentru a-şi sărbători victoria. Timp de mai multe secole, armata romană a cucerit teritorii imense.

Cetatea Romei, aflată în Italia de astăzi, devine centrul unui mare imperiu. Pentru a străbate provinciile şi oraşele, romanii construiesc lungi drumuri pietruite. Ele servesc la deplasarea soldaţilor, neguţătorilor şi a mesagerilor împăratului.

Viaţa în Roma antică

Iată cetatea Romei: multă lume vine de departe ca s-o admire! În centru se află piaţa publică, numită Forum. Ea este mărginită de monumente magnifice: arcuri de triumf, temple şi coloane împodobite cu statui aurite. Aici e locul de întîlnire al cetăţenilor: aceştia vin să asculte discursurile oamenilor politici şi să voteze legile.
În circuri sau amfiteatre, romanii asistă la spectacole care sînt gratuite şi durează uneori săptămîni întregi!

Tînărul roman se trezeşte devreme. Un sclav îl îmbracă.

La şcoală, scrie pe tăbliţe de ceară.

Îi place să se joace cu cercul, cu titirezul sau cu arşicele.

După-amiaza, îşi însoţeşte tatăl la baia publică.

Creştinismul

În Palestina, un evreu, Isus din Nazaret, care va fi mai tîrziu numit Cristos, predică o religie nouă. El le spune săracilor că toţi oamenii sînt egali; propovăduieşte dragostea faţă de aproapele său şi iertarea păcatelor.

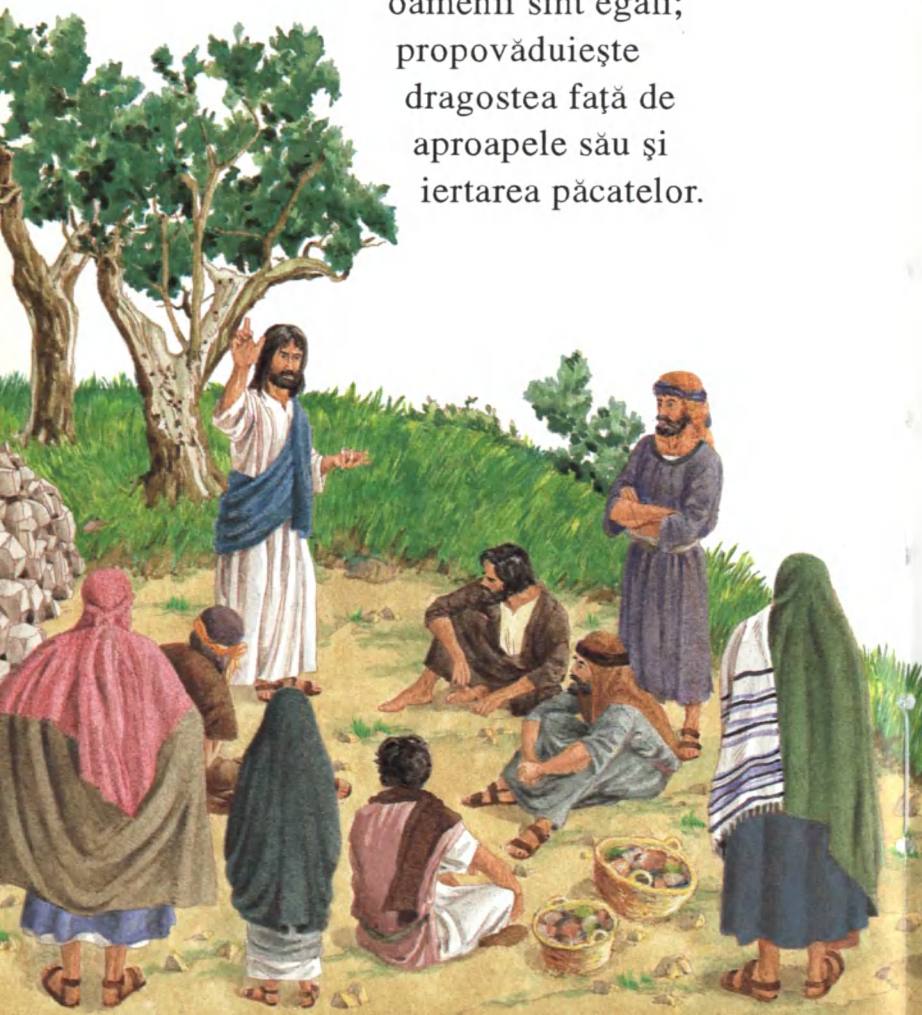

Isus îşi converteşte mai întîi prietenii, păstori, pescari, meşteşugari.
La început, religia creştină este interzisă în Imperiul Roman. Mai tîrziu este autorizată şi adoptată de cea mai mare parte a locuitorilor.

Primii creştini se adună în aer liber sau în case.
Principalele lor simboluri sînt porumbelul, mielul şi peştele.

Ştiaţi că...

Bogaţii aveau sclavi care munceau pentru ei. Sclavii erau cumpăraţi sau vînduţi ca o marfă oarecare. Uneori, sclavii se răsculau.

Fenicienii au inventat alfabetul.

Mormîntul faraonului Tutankhamon a fost descoperit acum şaptezeci de ani. Nici un hoţ nu-l jefuise. În el s-a găsit o comoară fabuloasă.

Primele Jocuri Olimpice au constituit punctul de pornire al calendarului grecilor.

Copiii greci învăţau să scrie recitînd pe de rost frazele *Iliadei* şi *Odiseei*. *Iliada* şi *Odiseea* sînt legende despre zei şi despre eroi ca, de exemplu, Ulise.

Biblia este cartea sfîntă a evreilor şi creştinilor. Este cartea cea mai vîndută din întreaga lume.

Evul Mediu

Invaziile barbare

Iată-i pe barbari! Triburile germanice — vandali, franci şi alemani — şi hunii. Ei şi-au părăsit ţinuturile şi umblă în căutarea unor pământuri mai bogate pentru a se statornici. Atacă în valuri graniţele Imperiului Roman. În Europa e un adevărat haos! Dar, treptat, barbarii încep să convieţuiască cu băştinaşii.

războinic din tribul anglilor

germanici

huni

Ei aduc propriile lor legi şi tehnici meşteşugăreşti. Ştiu să prelucreze metalul şi să facă bijuterii.

vizigoţi

franci

Apare
o lume nouă.
Este începutul
Evului Mediu!

Imperiul Bizantin

Alungaţi de către barbari, romanii visează să-şi recucerească imperiul. Ei întemeiază o nouă capitală, Bizanţul, la graniţa dintre Orient şi Occident. Şi, curînd, oraşul se umple de bogăţii! În cartierul meşteşugarilor încep să lucreze sticlarii, olarii, aurarii şi argintarii.

Alţii ţes, vopsesc şi brodează mătasea, pe care ştiu acum s-o fabrice precum chinezii.

Bizanţul este supranumit „oraşul-rege“. Apărat de un zid înalt, el adăposteşte palate imperiale şi o biserică uriaşă, cu multe cupole. În interior, pereţii sînt împodobiţi cu mozaicuri alcătuite din mii şi mii de cuburi de sticlă multicoloră.

Musulmanii

Dar sosesc alţi invadatori:
musulmanii! Aceşti războinici
de temut vin din Arabia. Ei pornesc să
cucerească numeroase teritorii pentru a-i
converti pe băştinaşi la Islam, o nouă religie
propovăduită de către profetul Mahomed.

Civilizaţia arabă este impresionantă.
În oraşe se ridică frumoase moschei,
unde credincioşii i se închină lui Allah.
Savanţii, medicii, matematicienii, astronomii,
care studiază cerul şi stelele, au
cunoştinţe foarte avansate.

Vikingii

În satele lor din Peninsula Scandinavă, vikingii pregătesc expediţii spre Anglia şi Franţa.
Ei străbat mările pe corăbiile lor trainice: la prora, aşază balauri din lemn cioplit pentru a-i înspăimînta pe duşmani.

Pentru a se apropia de aşezările omeneşti, vikingii îşi trag corăbiile pe pămînt, punînd sub ele trunchiuri rotunde de copaci. Dau foc caselor şi jefuiesc mănăstirile în care se găsesc multe bogăţii. Cîteodată, cuceresc regiuni întregi. În Franţa, lumea le spune normanzi.

prora unei corăbii vikinge

Cetatea

Seniorii locuiesc împreună cu familiile şi soldaţii lor în cetăţi, care la început sînt construite din lemn, iar mai tîrziu din piatră. Cetăţile sînt înconjurate de şanţuri şi apărate de ziduri groase. În vîrful turnurilor fac de gardă soldaţi. Cînd se ivesc primejdii, ţăranii se refugiază în cetăţi. În schimb, au grijă de şanţuri şi de ziduri sau taie lemne.

Cavalerii

Pentru a porni la război, marii seniori adună în jurul lor cavaleri, luptători călare ce poartă armuri grele de fier. Pe timp de pace, cavalerii iau parte la turniruri pentru a se antrena.
E mare sărbătoare la castel
cînd are loc un turnir!

Viitorul cavaler învaţă încă de la vîrsta de şase ani să călărească şi să tragă cu arcul. La optsprezece ani, el depune jurămînt în cadrul unei ceremonii.

Biserica

În Evul Mediu, în Europa, unii oameni îşi dedică viaţa slujirii religiei creştine. În mănăstiri, călugării se roagă şi muncesc. Sînt aproape singurii oameni cu carte. Ei îi învaţă pe copii să scrie şi să citească. Copiază de mînă manuscrise, pe care le decorează în culori frumoase: acestea sînt cărţile acelor vremuri.

În marile oraşe, episcopii organizează imense şantiere, ce durează ani întregi, pentru a construi biserici şi catedrale.

Oraşele

În oraşele împrejmuite de ziduri de apărare, aproape toate casele sînt construite din lemn; şi tare uşor mai iau foc!
Mulţimea se înghesuie pe străzile strîmte şi noroioase. Uneori e greu să te strecori printre căruţele mari, găini şi porci.
Prăvăliile negustorilor şi ale meşteşugarilor dau direct în stradă. În zilele de sărbătoare, lumea petrece din plin! Alaiuri vesele străbat oraşul cîntînd şi dansînd.

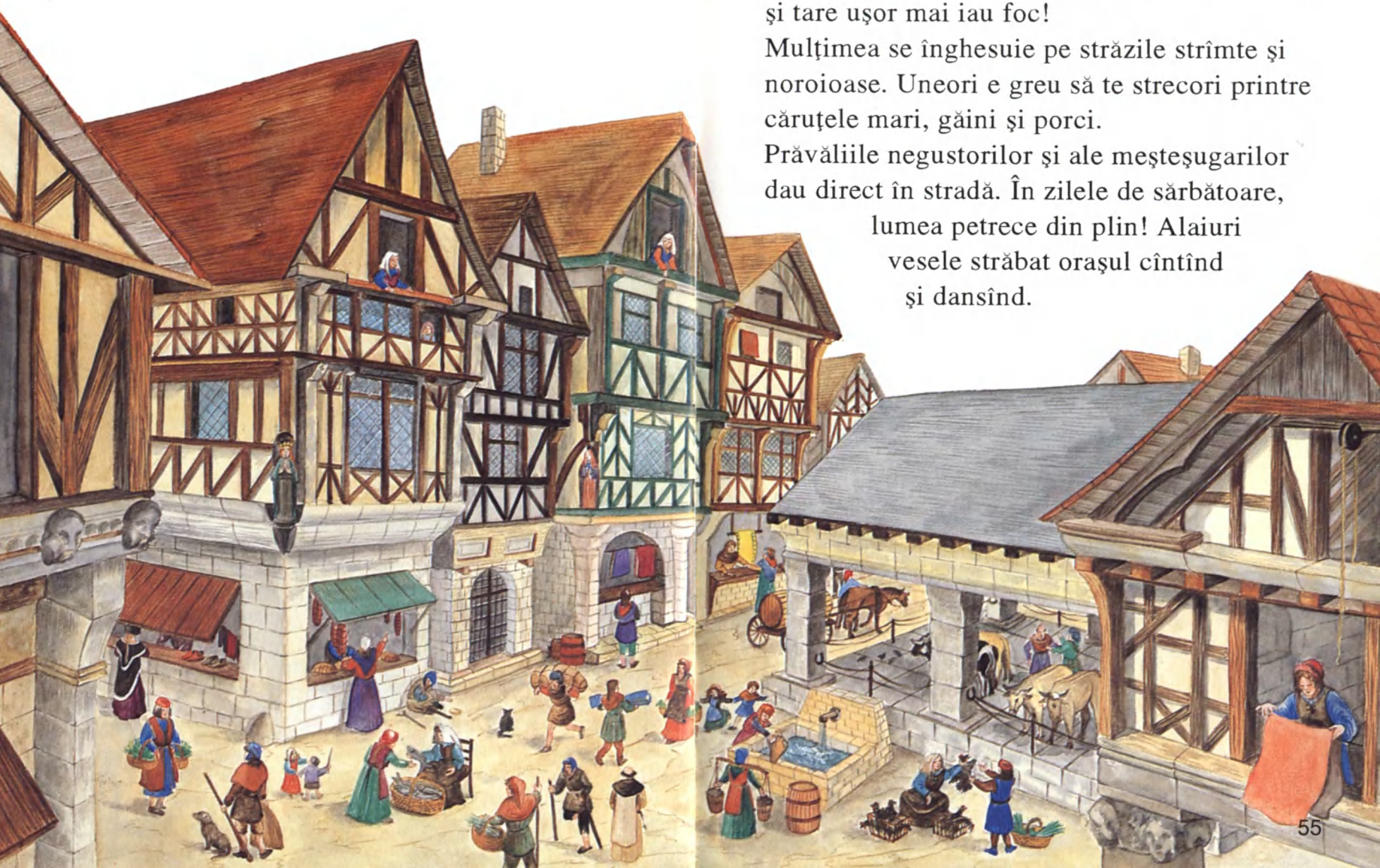

Ştiaţi că...

Barbarii şi-au lăsat numele moştenire unora dintre ţările europene pe care le-au invadat. Germania vine de la germanici, Anglia vine de la angli, iar Franţa de la franci.

Armura cavalerilor cîntărea foarte mult: aproximativ treizeci de kilograme. La aceasta, se adăugau scutul şi spada.

În vremurile acelea, nu existau nici farfurii, nici cuţite, nici furculiţe. Trebuia să mănînci cu degetele. Mîncarea se servea pe felii de pîine tare.

Casele erau foarte întunecoase. Geamurile de sticlă nu fuseseră încă inventate. Lumina trecea cu greu prin ferestrele mici, astupate cu hîrtie unsă cu ulei.

În jurul

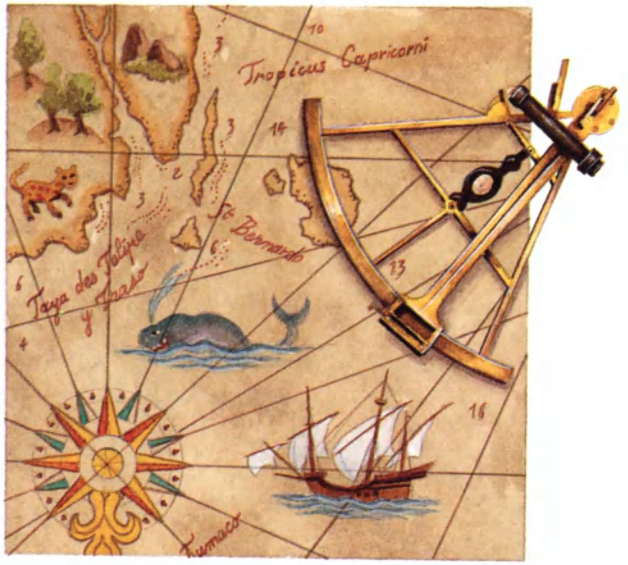

lumii

Marile descoperiri geografice

Dintotdeauna, marinarii visează să străbată oceanele. Mulţumită busolei şi noilor tipuri de corăbii, cum ar fi caravela, ei pot acum să se îndepărteze de coaste şi să exploreze rute noi. În drumul lor întîlnesc pămînturi necunoscute. Cristofor Columb descoperă America traversînd Oceanul Atlantic.

caravelă

Înainte de marile descoperiri geografice, marinarii navigau pe feluce şi carace.

felucă

caracă

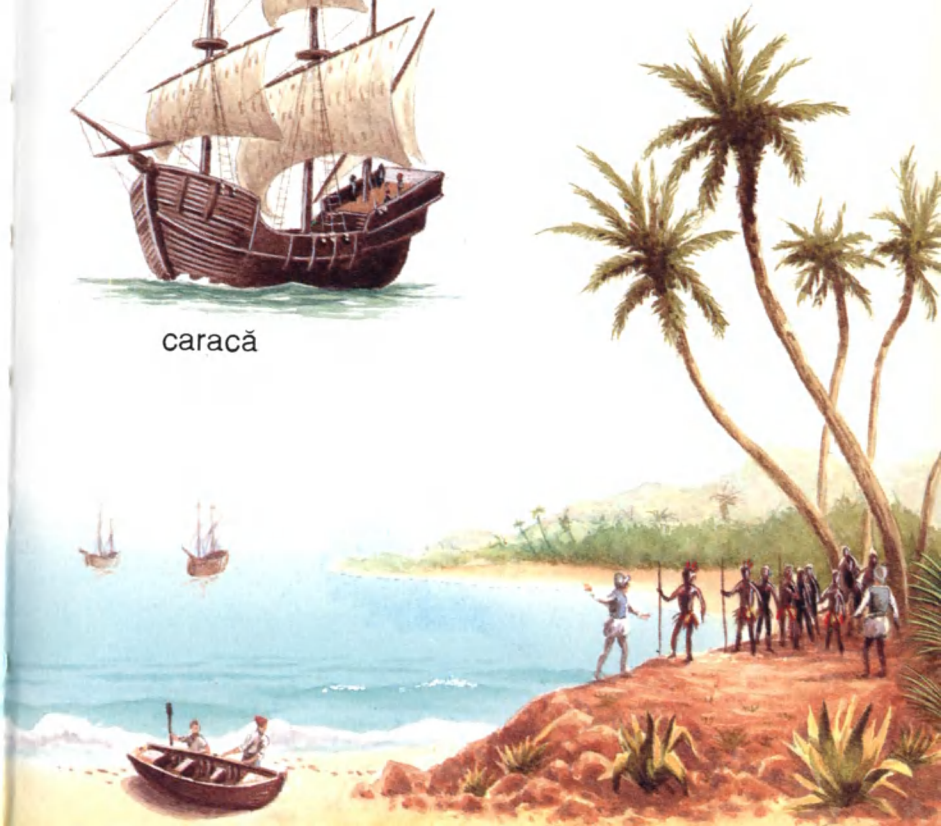

China şi împăraţii săi

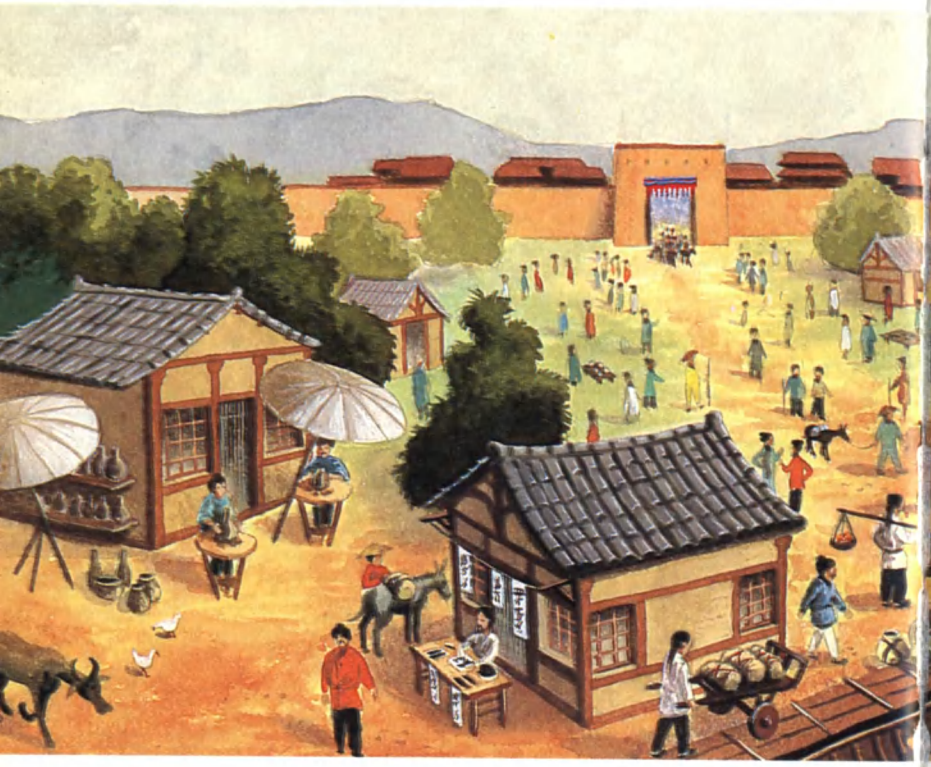

Împăratul şi-a construit noua capitală la Beijing. El trăieşte, înconjurat de familie şi de servitori, într-un superb palat din care nu iese niciodată. Acoperişurile palatului sînt împodobite cu dragoni.

În oraş, meşteşugarii lucrează. Ei ţes mătase sau pictează frumoase obiecte de porţelan, pe care chinezii au învăţat să le fabrice înaintea tuturor. Negustorii europeni le plătesc cu greutatea lor în aur!

Japonia samurailor

Cine sînt aceşti războinici care-şi ascund obrazul după nişte măşti înspăimîntătoare şi îşi apără trupul cu armuri făcute din fier şi piele? Sînt samuraii, cavaleri japonezi ce-şi slujesc seniorii, şefii de clan.

samurai
în armură

De veacuri întregi, aceşti războinici fac legea în Japonia. Împăratul, izolat, nu este suficient de puternic pentru a-i opri.
În această ţară, arta de a trăi e foarte rafinată. Astfel, băutul ceaiului, scrierea poemelor sau mînuirea sabiei şi a spadei constituie adevărate ceremonii.

India şi împăraţii săi

La curtea împăraţilor moguli, în India, totul este magnific! Palatele sînt încununate de frumoase cupole. Apa fîntînilor susură în grădinile pline de pomi fructiferi. Pe străzi trec elefanţi îmbrăcaţi în mătăsuri...

Împăratul Akbar îşi cîrmuieşte cu înţelepciune întinsele ţinuturi. Numeroşi artişti îl înconjoară: muzicieni, meşteşugari care împodobesc obiectele cu jad sau cu cristal.
Pictorilor, împăratul le comandă picturi viu colorate, ce ilustrează poeme sau povestiri. Acestea se numesc miniaturi.

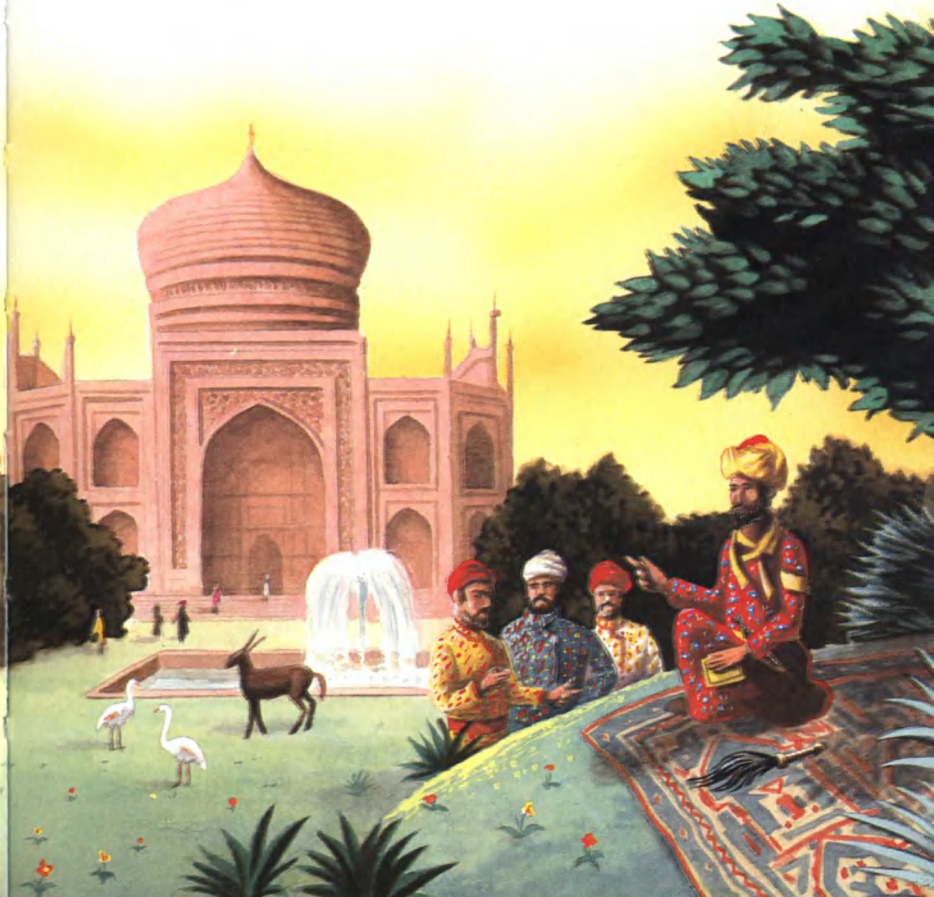

Regatul Beninului

Beninul este unul dintre cele mai puternice regate ale Africii.
Regele, adorat precum un zeu, are puteri depline şi este stăpînul tuturor pămînturilor din ţară.
În timpul ceremoniilor, care durează trei luni, regele se înfăţişează mulţimii însoţit de căpeteniile sale. El poartă costumul regal: robă, tiară şi coliere din boabe de mărgean.

În Arctica

În nordul Americii şi în Groenlanda, pe malurile oceanului, s-au stabilit, în urmă cu multe veacuri, populaţii puţin numeroase.
Cu bărcile lor, caiace confecţionate din piei cusute între ele, aceştia vînează morse şi mai ales foci pentru a se hrăni.

Din blănurile de focă îşi fac îmbrăcăminte. Iarna se adăpostesc în igluuri construite din blocuri de zăpadă clădite unele peste altele. În aceste locuinţe se intră tîrîş, prin tuneluri strîmte. Oamenii gheţurilor se deplasează pe distanţe mai mari cu sănii trase de cîini.

Aztecii

Cînd europenii debarcă în America, descoperă seminţii care trăiau de mult pe aceste meleaguri: mayaşii, incaşii... În Mexic trăiau aztecii. Capitala lor, Tenochtitlan, era bogată şi întinsă.

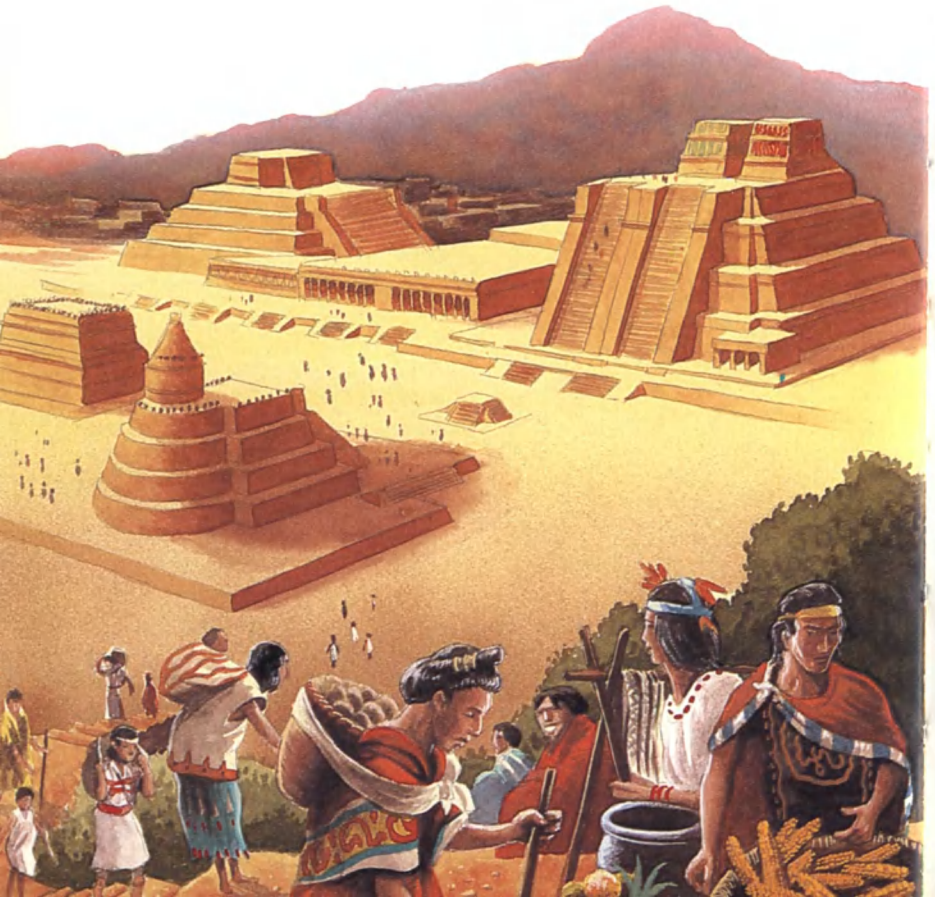

În centru, în templele în formă de piramidă, preoţii organizează ceremonii grandioase în cinstea zeilor.
De asemenea, ei îi învaţă pe copii scrisul, astronomia, medicina şi muzica.

Polinezienii

Polinezienii sînt marinari pricepuţi. Ei brăzdează imensul Ocean Pacific pentru a descoperi insule noi şi a le popula. Purtaţi de catamaranele lor, cu vele din frunze de palmier împletite, nu cunosc teama. Se orientează după vînt, după forma valurilor şi după deplasările peştilor.

cap de războinic polinezian tatuat

Ştiaţi că...

Cristofor Columb n-a ştiut niciodată că descoperise America. Era convins că se află în India, pe continentul asiatic. De aceea i-a numit „indieni“ pe oamenii pe care i-a întîlnit acolo.

Exploratorii au adus din America plante necunoscute în Europa, cum ar fi porumbul, cartoful, cacaua, pătlăgica roşie, tutunul...

Tenochtitlan se numeşte astăzi Mexico. În secolul al XVI-lea avea 700 000 de locuitori şi era cel mai mare oraş din lume.

Jacques Cartier credea că a găsit o rută nouă pentru a ajunge în India. El a descoperit Canada în anul 1534.

Epoca

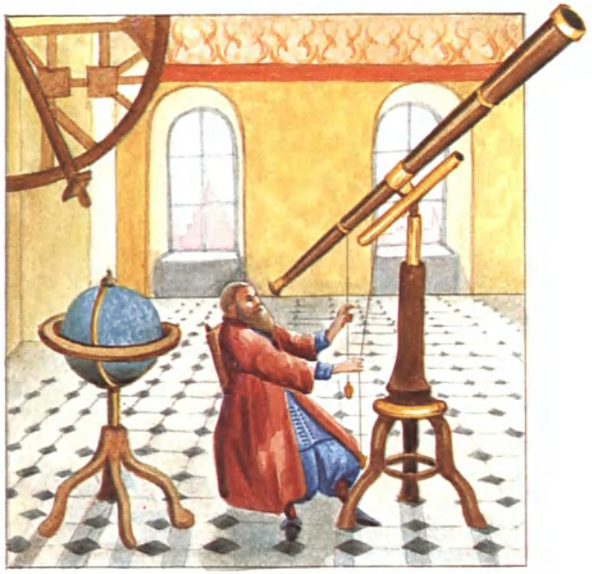

modernă

Renaşterea

În secolul al XVI-lea, dintr-o dată, totul începe să se desfăşoare foarte repede. Navigatorii descoperă pământuri necunoscute şi invenţiile se înmulţesc. Oamenii au impresia că lumea renaşte. De aceea vor numi această epocă Renaşterea.

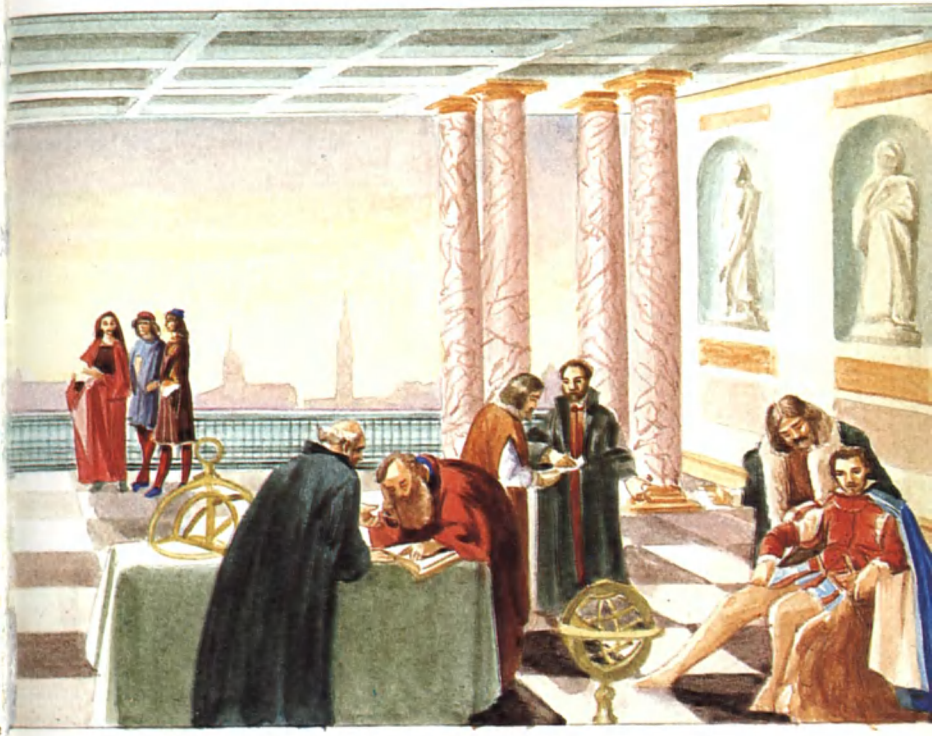

În Italia, principii şi negustorii bogaţi angajează artişti pentru a le înfrumuseţa palatele cu picturi şi sculpturi. Ideile noi se răspîndesc repede în toate colţurile Europei, căci tocmai s-a inventat tiparul, care înlesneşte tipărirea a mii de cărţi!

Regi europeni

Ţările Europei sînt cîrmuite de regi şi de regine. Aceştia sînt aleşi din marile familii nobiliare şi adesea îşi transmit domnia din tată-n fiu.

Elisabeta I, regina Angliei

Coroana şi sceptrul reprezintă puterea regală. Regele trăieşte împreună cu familia sa şi în jurul lui forfotesc o mulţime de slujitori, de sfetnici şi de invitaţi: aceştia alcătuiesc curtea.

Filip al II-lea al Spaniei

Începînd din epoca Renaşterii, regii Europei îşi construiesc castele magnifice, înconjurate de grădini întinse. La Versailles, castelul lui Ludovic al XIV-lea este cel mai somptuos! Aici se dau serbări minunate, cu focuri de artificii, cu spectacole de balet şi de operă: nimic nu-i prea frumos pentru gloria regilor!

Ludovic al XIV-lea, regele Franţei

În Rusia

Moscova este capitala unui teritoriu vast: Rusia. În inima oraşului, la Kremlin, sînt adunate cele mai frumoase monumente: palatul ţarului, biserici cu clopotniţe mici, aurite.

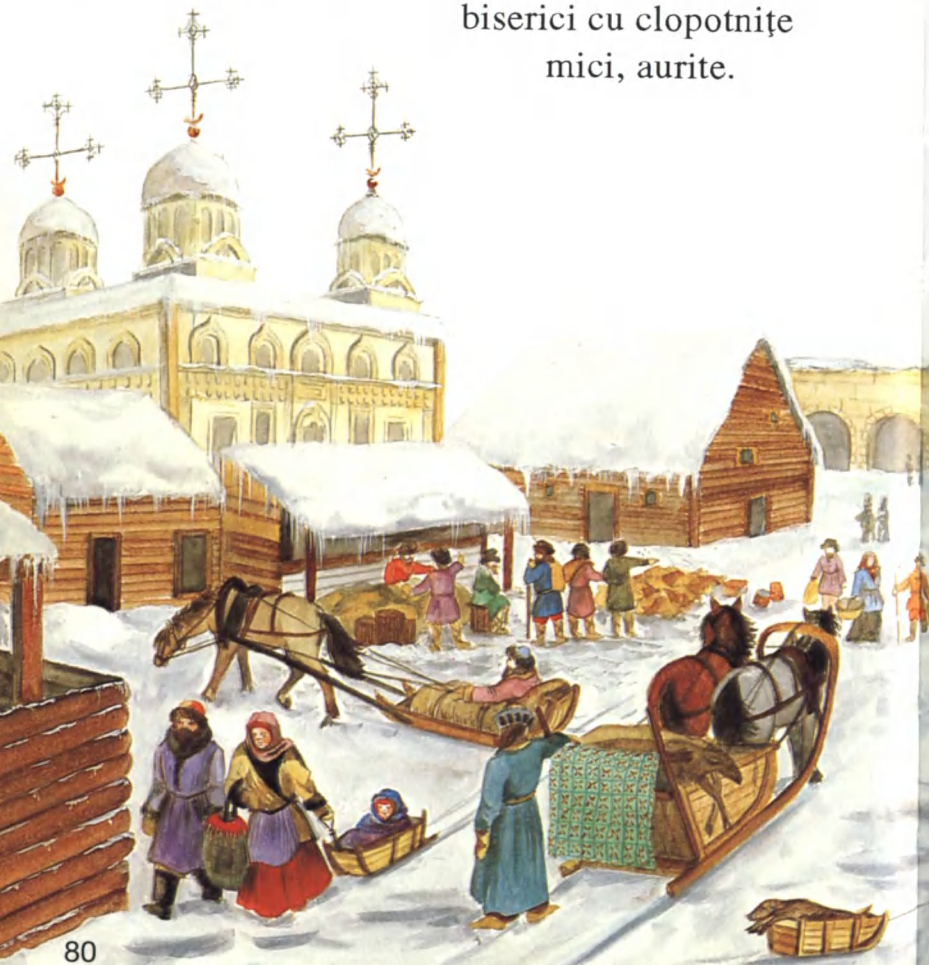

În fiecare cartier, împrejmuit de ziduri, locuitorii trăiesc în case de bîrne. Ei trebuie să se păzească cu grijă de focul care cuprinde adesea întregul oraş!
Pe străzile înzăpezite, oamenii umblă cu săniile, iar căruţele merg pe drumuri podite cu lemn.

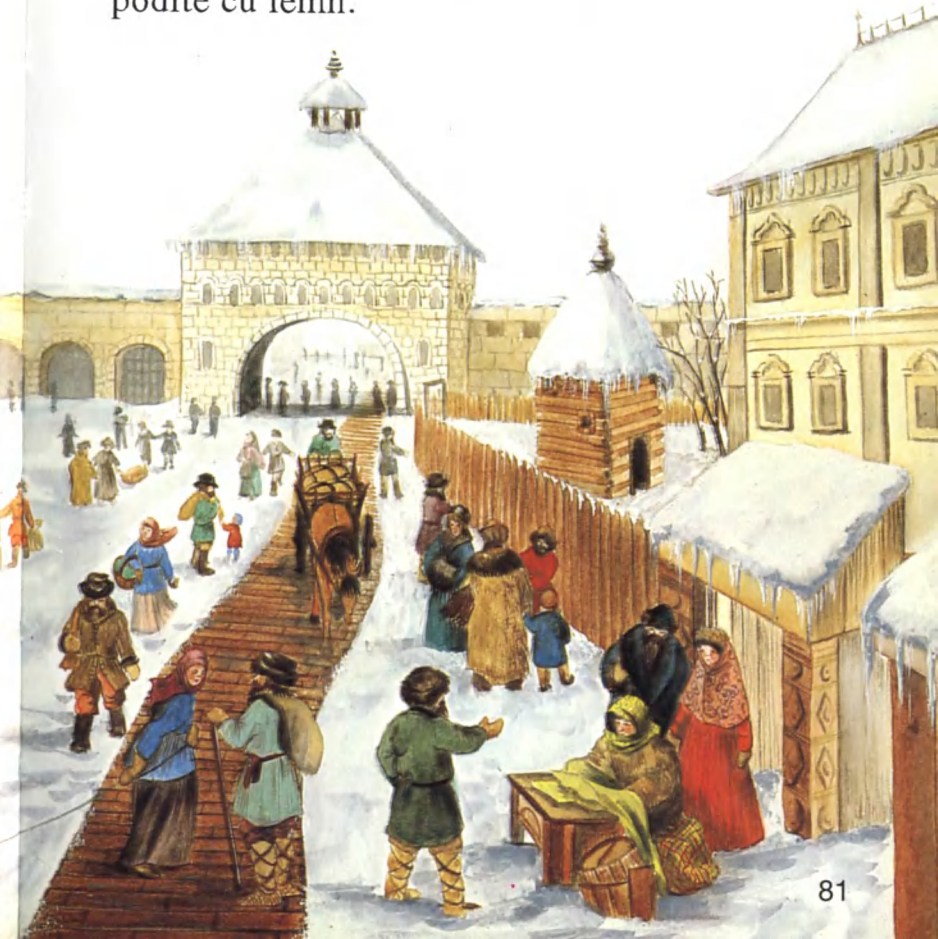

În Australia

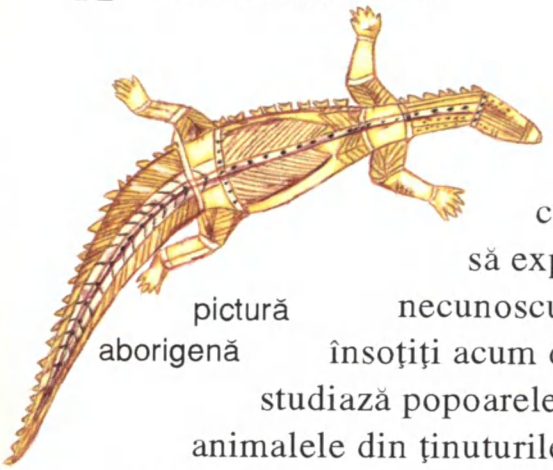

pictură aborigenă

Mari navigatori europeni continuă să exploreze meleaguri necunoscute. Ei sînt însoţiţi acum de savanţi, care studiază popoarele, plantele şi animalele din ţinuturile descoperite, ca Tahiti sau Australia.

Aborigenii vieţuiesc de foarte multă vreme în Australia. Grupaţi în triburi, ei trăiesc din vînătoare. Adesea, cîntă şi dansează în sunetele unui fluier lung de lemn.

Noii americani

După descoperirea Americii, mulţi europeni îşi părăsesc ţara de baştină pentru a se stabili pe noul continent.

În America de Nord sosesc olandezi, germani şi francezi. Dar cei mai numeroşi sînt englezii. De-a lungul coastei, aceşti pionieri defrişează terenuri pentru a le cultiva şi fac negoţ de blănuri cu indienii. În fiecare sat construiesc case de lemn grupate în jurul unei biserici şi-al unei şcoli.

Statele Unite

Coloniştii din America de Nord nu mai vor să fie conduşi de regele Angliei. Ei doresc să devină independenţi.

Aruncînd în mare încărcătura unei corăbii englezeşti, coloniştii dau semnalul de începere a revoltei!

După cîţiva ani de război, englezii sînt înfrînţi şi se naşte o nouă ţară.
Aceasta se numeşte Statele Unite şi reuneşte treisprezece state. Mai tîrziu, li se vor alătura şi altele.
Pe noul drapel, fiecare stea reprezintă un stat.
În toată ţara se sărbătoreşte victoria!

Sclavii

În America, acolo unde s-au stabilit europenii, e nevoie de oameni pentru a cultiva bumbacul, orezul, tutunul şi trestia de zahăr. Unii negustori europeni organizează un comerţ oribil. Pleacă în Africa, înghesuie negri pe corăbii şi îi vînd ca sclavi în America.

Sclavii nu sînt liberi: ei aparţin stăpînului lor, care e proprietarul unui mare domeniu şi care poate să-i vîndă ca pe o simplă marfă. Muncile pe care le au de îndeplinit sînt foarte grele. Timp de mai multe secole, milioane de africani sînt siliţi să-şi părăsească meleagurile natale. Aceasta este explicaţia existenţei unei populaţii negre în America.

Revoluţia Franceză

În 1789, în Franţa, poporul e furios şi murmură. Vistieria statului e goală, impozitele le plătesc cei mai puţin avuţi, iar regele nu vrea să schimbe nimic.

Pe 14 iulie, la Paris, poporul atacă fortăreaţa Bastiliei cu arma în mînă: a început Revoluţia!

În cîţiva ani, lumea este zguduită din temelii.
Nu mai există rege;
se proclamă libertatea şi egalitatea pentru toţi.

Ştiaţi că...

Leonardo da Vinci a fost cel mai mare savant al Renaşterii. El era în acelaşi timp pictor, sculptor, arhitect, matematician şi chimist. Cel mai cunoscut tablou al său se numeşte *Gioconda* şi poate fi admirat la Muzeul Luvru, din Paris.

În 1626, un olandez cumpăra insula Manhattan de la indieni şi întemeia un oraş pe care l-a numit Noul Amsterdam. Mai tîrziu, acest oraş a fost cedat englezilor şi a luat numele de New York.

Încă de la vîrsta de şase ani, Mozart era invitat de regii şi principii Europei să cînte la clavecin. La doisprezece ani, el a compus prima sa operă.

În răstimp de trei secole, corăbiile au transportat douăzeci de milioane de sclavi din Africa spre America. În secolul al XIX-lea, sclavia a fost interzisă, iar sclavii au devenit liberi.

Era

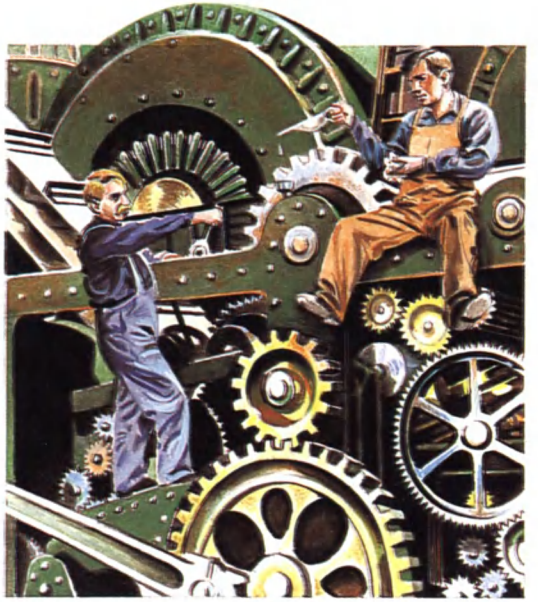

uzinelor

Aburul şi cărbunele

Omul a inventat motorul cu aburi. Dar, pentru ca aceste motoare să funcţioneze, e nevoie de mult cărbune. Minerii coboară în fundul minelor ca să-l extragă. În mină sînt trimişi chiar şi copii, care sînt mici şi se strecoară uşor prin galerii.

La suprafaţă, femeile sortează cărbunele.

Munca aceasta este extrem de obositoare şi, uneori, chiar periculoasă: minerii lucrează adesea mai mult de paisprezece ore pe zi.

Oamenii cărbunelui trăiesc în căsuţe lipsite de confort, înşiruite de-a lungul unor străzi, în apropierea minei.

Primele trenuri

Calea ferată s-a născut în Anglia. Primele locomotive funcţionează pe bază de abur, merg pe şine de fier şi trag după ele vagoane de marfă şi vagoane de călători.

În Statele Unite, trenul permite locuitorilor să străbată această ţară întinsă, să descopere şi să exploateze bogăţii, cum ar fi aurul şi petrolul.

căutător de aur

Pionierii

Pionierii îşi părăsesc oraşele şi pleacă să descopere ţinuturi noi în vestul Statelor Unite. Ei călătoresc împreună cu familiile lor în căruţe de lemn, trase de boi sau de cai.

Dar, înainte de a se statornici pe pămînturi fertile, sînt pîndiţi de o mulţime de primejdii: frigul, foamea, setea.

Indienii îi atacă uneori pe pionieri, deoarece vor să-şi apere pămînturile pe care trăiesc dintotdeauna, organizaţi în triburi.

Automobilul şi avionul

Mai repede şi mai repede! După motorul cu aburi, omul inventează motorul cu benzină, care permite maşinilor să meargă şi avioanelor să zboare.

La început, maşinile sînt pornite cu ajutorul unei manivele. Ele n-au nici capotă, nici parbriz şi, cînd au de urcat o pantă, trebuie cîteodată să te dai jos şi să le împingi! Inventarea pneurilor de cauciuc le face mai confortabile. Ajung să prindă chiar şi 130 de kilometri la oră!

În văzduh, încep să apară avioanele. La început, acestea zboară pe deasupra cîmpurilor, dar apoi traversează mările şi oceanele. Primele avioane sînt făcute din lemn şi pînză. Ca să pornească, trebuie să le învîrţi întîi elicea cu mîna.

Confortul şi sănătatea

În ţările avansate din punct de vedere tehnic şi economic, oamenii trăiesc mai bine. Şcoala este obligatorie. Copiii învaţă să citească, să scrie, să socotească.

Unele case au apă curentă şi gaze la toate etajele. Electricitatea luminează, încălzeşte, pune în funcţiune aparatele menajere... Telefonul permite comunicarea la distanţă. Oamenii se întîlnesc şi ascultă muzică mulţumită fonografului şi radioului.

Medicina face şi ea progrese însemnate. Pentru a feri oamenii de boli sînt inventate unele vaccinuri, cum ar fi BCG-ul.

Revoluţiile

Muncitorii n-au prea mult de cîştigat de pe urma progresului. Adesea îi ameninţă şomajul, accidentele şi bolile. În unele ţări, ei se unesc şi fac greve pentru a avea condiţii mai bune de muncă şi de viaţă.

Alţii vor să meargă mai departe şi să schimbe societatea: să-i răstoarne pe conducători pentru a întemeia o societate mai dreaptă şi egală pentru toţi.
În Rusia izbucneşte o revoluţie.
Comuniştii conduc ţara. Ei hotărăsc ca pămînturile şi uzinele să aparţină tuturor.

Cele două Războaie Mondiale

În două rînduri, în 1914 şi în 1939, două războaie sfîşie principalele ţări de pe glob. Ele pricinuiesc moartea a milioane de oameni.

Ştiaţi că...

Indienii americani îşi vopseau faţa pentru a alunga duhurile rele şi pentru a-i speria pe duşmani. Roşul este culoarea războiului.

Turnul Eiffel, construit în 1889 la Paris, este înalt de peste 300 de metri şi cîntăreşte 9 700 tone. Cele cincisprezece mii de piese metalice care îl compun sînt asamblate cu ajutorul a 10 050 846 de nituri: un adevărat joc gigantic!

Savantul american Thomas Edison era surd. Poate că tocmai din această cauză a inventat fonograful, care reproduce sunetele, şi microfonul, care amplifică vocea în telefon. Lui îi datorăm şi o altă mare invenţie: becul electric.

Conducătorii primelor automobile care mergeau cu aburi au fost numiţi şoferi, cuvînt provenit din franţuzescul *chauffeur*, care înseamnă „cel care încălzeşte". Ei erau nevoiţi să încălzească apa motorului înainte de a demara.

Astăzi

Cucerirea Cosmosului

La sfîrşitul secolului al XX-lea, omul îşi împlineşte un mare vis: să plece de pe Pămînt şi să exploreze Universul. Primele rachete călătoresc prin spaţiu. Ele lansează sateliţii ce se învîrtesc în jurul Pămîntului şi înlesnesc comunicarea între puncte depărtate de pe glob, permiţîndu-ne să telefonăm sau să urmărim la televizor evenimente în direct.

Astronauţii au păşit pentru prima dată pe Lună în 1969. În prezent se pregăteşte o mare expediţie către planeta Marte. În secolul al XXI-lea vor exista fără îndoială staţii spaţiale locuite de oameni! Vei lua oare şi tu parte la aceste călătorii?

Progresul tehnic

Lucrul pe care oamenii ştiu cel mai bine să-l facă este să inventeze. Încă din epocile preistorice, de la prima unealtă de piatră, descoperirile şi invenţiile s-au ţinut lanţ, schimbîndu-ne viaţa.

Astăzi, trenurile străbat continentele cu viteze din ce în ce mai mari, iar avioanele zboară de la un capăt la altul al lumii. Computerele şi roboţii ne uşurează munca şi ne fac să economisim o mulţime de timp. Pentru ţările bogate, anul 2000 a sosit deja!

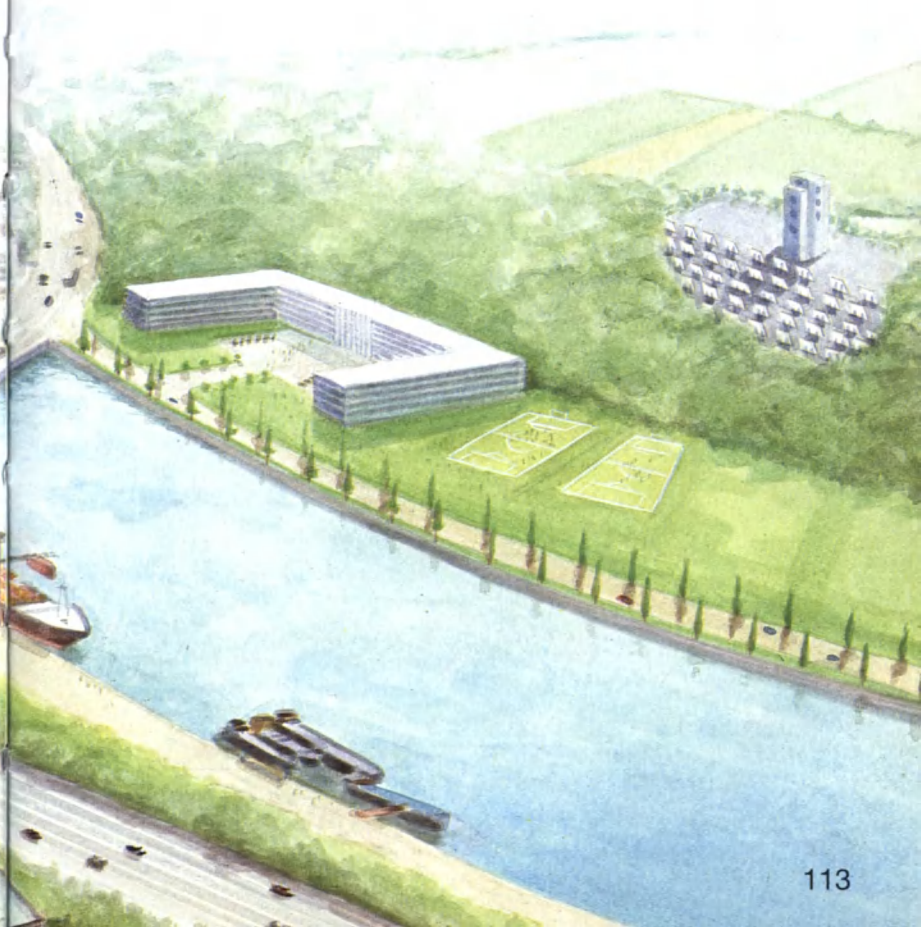

Noua ordine mondială

Începînd din anul 1945, există un loc unde pot să se întîlnească oameni din toate ţările lumii. Acesta este adunarea O.N.U., Organizaţia Naţiunilor Unite. Organizaţia caută să păstreze pacea în lume şi ajută ţările mai sărace să asigure educaţia copiilor şi să îmbunătăţească starea sănătăţii popoarelor lor. O.N.U. militează înainte de toate pentru respectarea drepturilor omului şi ale copilului.

Cîteva date

PREISTORIA

4 MILIOANE	ÎNAINTE DE CRISTOS	Apariţia primilor oameni
950 000		Epoca paleolitică (a pietrei cioplite): unelte de piatră, de lemn, de os
450 000		Omul devine stăpînul focului
33 000		Epoca neolitică (a pietrei şlefuite): uneltele se perfecţionează.
8000		Întemeierea primelor sate

ANTICHITATEA

CĂTRE 3500	ÎNAINTE DE CRISTOS	Inventarea scrisului în Mesopotamia
3200–750		Apogeul Imperiului Egiptean
2723–2563		Construirea piramidelor din Egipt
1010–970		Evreii întemeiază regatul Israel
776		Crearea Jocurilor Olimpice în Grecia
CĂTRE 528		Buddha propovăduieşte budismul în India.
SEC. V		Apogeul civilizaţiei greceşti: construirea Partenonului la Atena
ÎNTRE 27 Î.C. ŞI		
476 d.C.		Durata Imperiului Roman
CĂTRE 28		Isus din Nazaret propovăduieşte creştinismul.

EVUL MEDIU

SEC. III–VI	Invaziile barbare în Europa
867–1057	Apogeul Imperiului Bizantin
SEC. VIII–XI	Expediţiile vikingilor în Europa
SEC. XI–XIII	Construirea marilor catedrale
SEC. XI–XIV	Epoca de înflorire a cavalerismului
1325–1521	Civilizaţia aztecă din Mexic

EPOCA MODERNĂ

sec. XV–XVI	Renaşterea în Europa
către 1415	Beijing devine capitala Chinei.
1492	Cristofor Columb descoperă America.
1527	Începutul domniei împăraţilor moguli în India. Akbar domneşte între 1556 şi 1605.
1542	Portughezii explorează Japonia.
1642–1644	Tasman descoperă continentul australian.
sec. XVII	Apogeul regatului Benin (Africa)
1661–1715	Regele Ludovic al XIV-lea domneşte în Franţa.
1721	Petru cel Mare întemeiază Imperiul Rus.
1769	Se inventează motorul cu aburi
1783	Independenţa Statelor Unite ale Americii
1789	Revoluţia Franceză: căderea Bastiliei, la 14 iulie 1789

EPOCA CONTEMPORANĂ

SEC. XVIII–XIX	Revoluţia industrială în Europa
ÎNCEPUTUL SEC. XIX	Începe cucerirea Vestului.
1885	Louis Pasteur face prima vaccinare împotriva turbării.
1914–1918	Primul Război Mondial
1939–1945	Al Doilea Război Mondial
1969	Primii paşi ai omului pe Lună
1989	O.N.U. adoptă Convenţia asupra drepturilor copilului.

Să căutăm de la A la Z

Abur 94, 96, 100, 108
Africa 16, 66, 88, 92
Akbar 65
alfabet 38
Allah 45
America 68, 70, 74, 84, 89, 92
Anglia 46, 78, 96
Arabia 44
Arctica 68–69
armură 50, 56, 62
artişti 16, 65, 77
Asia 23, 74
Atena 29
Australia 82
automobil 100, 108
avion 100–101, 113
azteci 70–71

Babilon 18
barbari 40–42, 56
Bastilia 91
BCG 103
becul electric 108
Beijing 60
Benin 66
Biblia 38
biserică 43, 52, 80, 85
Bizanţ 42–43
budism 23
bumerang 25
busolă 58

Cale ferată 96
Canada 74
caracă 59
caravelă 58
castelul de la Versailles 79
catamaran 72
catedrale 52
cavaler 50–51, 62
cărbune 94
cetate 48
China 43, 60–61
Chivotul legii 20
comerţ 28
comunişti 105
Cosmos 110
creştinişm 36–37
Cristofor Columb 58
cromleh 15

Egipt 20–21, 24
Europa 70, 78–79, 82, 84, 88
evrei 20–21, 38
Evul Mediu 41, 52

Faraon 26
felucă 59
fenicieni 38
foc 12, 55, 81
Franţa 46, 79, 85, 91

Gange 22
Germania 56
Gioconda 92
Grecia 28–29

Hinduism 22

Ierusalim 20
Imperiul Roman 32, 33, 37, 40
incaşi 70
indieni 22, 74, 85, 92, 99, 108
Islam 44
Israel 20
Italia 77

Jacques Cartier 74
Japonia 62–63
Jocurile Olimpice 30

Kremlin 80

Leonardo da Vinci 92
Ludovic al XIV-lea 79
Luna 111

Mahomed 44
manuscrise 52
marile descoperiri geografice 58
mayaşi 70
Mediterana 28
Mèsopotamia 18, 20
metal 15
miniatură 65
Moscova 80
musulman 44

New York 92
Nil 24
normanzi 47

Oceanul Atlantic 58
Oceanul Pacific 72
Odiseea 38
olandezi 85, 92
Olympia 30
Organizaţia Naţiunilor Unite: O.N.U. 114

Palat 43, 60, 64, 77, 80
Palestina 20, 36

papirus 25
Paris 9, 92, 108
Peninsula Scandinavă 46
pereţi 16, 43
piatră 12, 14, 112
piatră cioplită 16
piatră şlefuită 14
piramide 26–27, 71
polinezieni 72–73
porţelan 61
primele sate 14

Războaiele Mondiale 106
regi 66, 78, 79, 86, 91
Renaşterea 76–77
Revoluţia Franceză 90–91
revoluţie 104–105
Roma 33, 34
Rusia 80–81, 105

Samurai 62
sateliţi 110
savanţi 82, 108
Scandinavia 46
sclavi 38, 88–89, 92
scrib 18
scrisul 18
seniori 48, 50, 62
Spania 79
spaţiu 110–111
Statele Unite 87, 97, 98
statui 22, 34

Tahiti 82
tăbliţă de lut 18
temple 22, 29, 34
Tenochtitlan 70, 74
turnir 50
Turnul Eiffel 108
Tutankhamon 38

Unelte 10, 12, 16, 112

Vaccin 103
vikingi 46–47

Zei egipteni 26
zei greci 30–31
zeu 15, 21, 22, 26, 30, 66
ziduri 18, 43, 48, 55

LAROUSSE

PRIMA MEA ENCICLOPEDIE

O cărticică adevărată, prin care vom descoperi
istoria oamenilor din întreaga lume,
din preistorie pînă în zilele noastre,
vom înţelege marile evenimente,
vom cunoaşte viaţa din "timpurile de odinioară"...

În aceeași colecție:

Popoarele	Universul
Istoria	Pământul
Corpul	Marea
Animalele	A fabrica
Plantele	Transporturile
Dinozaurii	Ştiinţa

Bucuria unei prime biblioteci care îţi aparţine
în întregime!

Enciclopedia RAO